

Nobelova cena

Nobelova cena je udělována od roku 1901 na základě poslední vůle **švédského vědce a průmyslníka Alfreda Nobela, vynálezce dynamitu**. Ve všech oblastech, v nichž je udělována, je považována za nejprestižnější ocenění.

Je předána každoročně za zásadní vědecký výzkum, technické objevy či za přínos lidské společnosti. Uděluje se v následujících oborech: **fyzika, chemie, fyziologie nebo lékařství, literatura, mír,**

... dále se také uděluje **Nobelova pamětní cena za ekonomii**, běžně označovaná jako „Nobelova cena za ekonomii“, která však není skutečnou Nobelovou cenou.

Čeští nositelé

- **Jaroslav Heyrovský** – za chemii (polarografie) 1959
- **Jaroslav Seifert** – za literaturu, 1984

Každý držitel Nobelovy ceny má kromě medaile a diplomu nárok také na **finanční odměnu, která v současnosti činí 8 miliónů švédských korun (cca 20 miliónů českých korun)**. Původním cílem této odměny bylo umožnit pokračování ve

výzkumu či práci bez nutnosti ohlížet se na finanční situaci.

Udělované medaile mají na líci portrét Alfreda Nobela s nápisem udávajícím roky jeho narození a smrti v latině: NAT-MDCCC XXXIII OB-MDCCC XCVI. Na rubu je motiv odpovídající příslušné ceně a nápis: Na „švédských“ cenách (fyzika, chemie, medicína, literatura) je nápis *Inventas vitam juvat excoluisse per artes* (vynálezy zlepšují život, jenž je zkrášlován uměním – citát z Vergiliovy Aeneidy), na ceně za mír je nápis *Pro pace et fraternitate gentium* (pro mír a bratrství mezi národy), na ceně za ekonomii je název ceny – *Sveriges Riksbank till Alfred Nobels Minne 1968*. Na každé medaili je také vyryto jméno držitele.

Diplom je obvykle unikátní grafické dílo, diplomy nemají jednotnou podobu, pouze text uvedený na diplomu se příliš nemění; „švédské“ ceny mají na diplomech stručné zdůvodnění, za co byla cena udělena.

Nad udělováním cen panují také kontroverze

například eurocentrismus, politické udělování cen, a podobně. Ceny se neudělují v souladu se závětí Alfreda Nobela. Nominace a hlasování výboru je tajné na 50 let.

Mnoho oborů, které nemají svoji Nobelovu cenu, má obdobné ceny, které však obvykle nejsou tolik známé: Např. za jakousi „Nobelovu cenu za matematiku“ se považují **Abelova cena** či **Fieldsova medaile**. „Nobelova cena za informatiku“ je pak synonymem pro **Turingovu cenu**. Jako „Nobelova cena za náboženství“ bývá označována **Templetonova cena**. Od roku 2011 je udělována **Ratzingerova cena**, označovaná rovněž jako Nobelova cena za teologii. Od roku 1990 je udělována **Goldmanova cena**, označovaná rovněž jako Nobelova cena za životního prostředí.